Motion

1983/84:446

Gunnar Biörck i Värmdö

Den administrativa hanteringen av anslag från enskilda fonder

På senare tid har högskoleförvaltningarna genom förordningar utfärdade av regeringen och UHÄ bemyndigats att för administrativa ändamål lägga beslag på allt större del av de forskningsanslag som enskilda fonder – ofta sammanbragta genom insamlingar eller eljest på frivillig väg – ställt till förfogande för forskare vid våra universitet och högskolor. Det är oklart på vilka faktiska rättsgrunder detta sker. Anslagen utdelas vanligen inte till högskolan utan till forskaren, och det är gentemot honom (henne) högskoleadministrationen ställer *villkor* för att han (hon) skall *få motta* anslaget. Även om det i många fall kan vara praktiskt att universitet – i så fall mot självkostnadspris – övertar vissa förvaltningsuppgifter beträffande exempelvis avlöning av forskningsassistenter, synes detta inte kunna *åläggas* forskaren som *villkor* för utförande av forskningsuppgiften. Forskningen måste vara fri och obunden.

Forskning är för tjänsteinnehavare vid universitetsinstitutioner – däribland undervisningskliniker – ett *tjänste*åliggande. De statliga anslagen är mestadels otillräckliga för den forskning för vilken det finns intresserade forskare. Dessa måste därför försöka få penningmedel utifrån, vanligen i hård konkurrens forskare emellan.

De bestämmelser som utfärdats förefaller att ta sikte på s. k. *uppdragsforskning*, dvs. ett slags "forskning" bestämd av "externa intressenter". Det kan förefalla skäligt att sådan forskning också i betydande omfattning får bekostas av "intressenterna". Förekomsten av dylik forskning växlar mycket mellan fakulteterna. Inom den fakultet jag har erfarenhet från kommer forskningsinitiativen mestadels inifrån ("internt"), från enskilda forskare eller forskargrupper som sysslar med ett *problem* för vars bearbetning de tvingas söka bidrag från olika fonder och stiftelser. Det förefaller mig orimligt att samma ekonomiska villkor skall uppställas för "bidragsforskning" som för "uppdragsforskning". Det är självfallet önskvärt att så mycket som möjligt av på sådana vägar erhållna medel används för den egentliga arbetsuppgiften och inte för administrativa ändamål.

Universitetsförvaltningen är inte ett självändamål utan en servicefunktion som forskaren bör ha tillgång till i den utsträckning det är med hans intresse förenligt, men inte därutöver. Stora forskningsfonder, som förfogar över en egen administration, måste själva kunna avgöra huruvida de anser sig behöva avlöna universitetsadministrationen eller ej. Konsekvenserna av nu utfärdade bestämmelser kan lätt bli att forskningsfonder av skilda slag utdelar anslag uteslutande till *apparatur*, i vilket fall inga egentliga

overheadkostnader torde uppkomma (utöver möjligen elförbrukning). En sådan utveckling vore mycket olycklig, eftersom de största behoven ofta ligger på personalsidan (assistenter, laboranter etc.).

För några år sedan kunde jag konstatera att medan antalet professurer vid Karolinska institutet under en 20-årsperiod ökat med 100 % hade administrationen ökat med 1 000 %. Sådant bör inte uppmuntras genom att som extra inkomstkälla beröva forskarna en del av deras anslag.

Med hänvisning till RF 8:12 anhålls

att riksdagen hos regeringen hemställer att nu utfärdade bestämmelser om universitetens debitering av avgifter för mottagande av anslag för medicinsk forskning underställs riksdagen för prövning.

Stockholm den 13 januari 1984

GUNNAR BIÖRCK (m)
i Värmdö